

Je česká psychiatrie v krizi?

Kvalitativní výzkum

Z textu vyplývá jedna zajímavá skutečnost: psychiatrie nemá jasně dané hranice mezi duševní poruchou a přiměřenou reakcí na zátěž, nebo ještě přesněji hranice mezi duševní poruchou a normalitou. To mi přijde přinejmenším zvláštní, ale budiž.

Cílem mého výzkumu totiž není přispět k nalezení této potřebné hranice, nýbrž zjištění, jak tuto hranici v praxi určují sami jednotliví psychiatři. Metodou výzkumu by pak byla série přibližně dvaceti strukturovaných hloubkových rozhovorů s psychiatry z celé České republiky, což je pro kvalitativní výzkum, dle mého názoru, dostatečně reprezentativní vzorek.

Samozřejmě, že takováto forma výzkumu plně nepokryje celé spektrum české psychiatrické praxe, ale vzorek je to dostatečně početný na to, abychom zjistili reálný stav ohledně určování hranic mezi normalitou a duševní poruchou, který mezi psychiatry v České republice panuje. Metoda hloubkového rozhovoru má to opodstatnění, že na rozdíl od anketního či dotazníkového šetření, zajistí osobní přístup vyšší validitu, což v konečném důsledku povede k reprezentativnějšímu výsledku, než jaký by přinesl plošný výzkum.

Kvantitativní výzkum

V textu jsou zmiňovány léčebné postupy, kterými psychiatrie aktuálně disponuje. Jsou to psychofarmaka, psychoterapie, nové stimulační metody a elektrokonvulzivní léčba. Bylo by zajímavé zjistit, které způsoby jsou v psychiatrii používány nejvíce a které nejméně. Toto zjištění může být užitečné z mnoha důvodů a mnoha institucím. Podstatně by výsledky výzkumu vypovídaly i o české psychiatrii jako celku.

Jako nejvhodnější metodologický nástroj se mi jeví anketní šetření s uzavřenými otázkami. Jednoduché dotazníky by s příloženými (samozřejmě nepříliš složitými) instrukcemi, obálkou pro zpětné odeslání a poštovní známkou byly rozeslány do všech zjištěných psychiatrických ordinací a klinik, kde by byly adresovány přímo do rukou jednotlivým psychiatrům.

Uvědomuji si výhody i nevýhody tohoto druhu výzkumu, tedy především nízkou cenu výzkumu na jedné straně a zároveň nízkou návratnost na straně druhé, přesto si ale myslím, že výsledek by mohl být dostatečně reprezentativní. Anketní šetření je ovšem vždy tak trochu risk, tedy v případě příliš nízké návratnosti by metodologický nástroj výzkumu musel být přehodnocen.

Dějiny z fragmentů

Kvalitativní výzkum

Z uvedeného textu vyplývá, že změna v metodologii a vývoji vědeckého bádání se nejvíce dotýká historie. Samozřejmě nejen historie. I antropologie a ostatní sociální vědy musejí zohledňovat

historickou perspektivu. Zde se ovšem jedná pouze o specializace sociálních věd, tedy historickou antropologii, historickou sociologii, apod., kdežto historie se tyto změny týkají jako celku. Zajímavé by bylo zjištění, nakolik tyto jsou tyto změny reflektovány ve vysokoškolských vzdělávacích institucích, které se studiu historie věnují.

Navrhoval bych proto strukturovaným rozhovorem zjistit, jak se jednotlivé katedry věd historických s těmito změnami vyrovnávají, jestli si tyto změny vůbec připouštějí a pokud ano, za jak závažné je považují. Rozhovory by byly vedeny s vedoucími jednotlivých kateder historie českých vysokých škol.

Z výsledků výzkumu by pak šlo snadno odvodit, která pracoviště jsou nejkonzervativnější a která naopak nejpokrokovější; zda jsou vůbec tyto v textu uvedené změny v pojetí historie v českém akademickém prostředí uznávány a tím pádem, je-li tento článek pravdivý. Porovnáním výsledků výzkumu s obdobným výzkumem provedeným v zahraničí by šetření samozřejmě získalo ještě zcela jinou dimenzi.

Kvantitativní výzkum

Text přináší velmi podnětné informace o změně historických pramenů a s tím související subjektivizací dějin. Fenomén internetu znamená pro bádání nejen v sociálních a historických vědách doslova revoluci. Skýtá samozřejmě výhody i nevýhody. Pokud je ovšem výzkum orientován na takový problém, že využití internetu jako zdroje je možné, znamená to nepřebornou škálu informací. Na internetu je již tolik informací a tolik jich každou minutou přibývá, že jednotlivec již není schopen je všechny pojmout. Internet je ovšem poměrně mladým fenoménem a tak je zajímavé, nakolik se mu prováděné výzkumy a výzkumníci přizpůsobili.

Právě to bych chtěl svým výzkumem zjistit. A když zkoumat internet, tak internetem, z čehož vyplývají další zajímavé informace a data o provádění výzkumu prostřednictvím internetu. Dotazníkovým šetřením s převážně uzavřenými otázkami bych se pokusil oslovit sociology, antropology a další badatele v oblasti sociálních věd (protože sociální vědy zkoumají současné problémy, tedy by se měly i pružněji přizpůsobovat aktuálním podmínkám) a pokusil bych se zjistit, nakolik využívají pro své výzkumy internet jako zdroj informací a jak takto získaná data vnímají, jakou jim přisuzují hodnotu.

Samozřejmě je možné namítnout, že pokud bude šetření realizováno prostřednictvím internetu, logicky se dotazníky dostanou především k výzkumníkům, kteří internet využívají, a tedy existuje vyšší pravděpodobnost, že internet budou používat jako zdroj dat. Na této poznámce je něco pravdy, ale, dle mého názoru, skutečně jen zrnko. Dnes jsou doslova donuceni používat internet prakticky všichni minimálně jako komunikační prostředek a to je přesně to, co pro tento výzkum potřebuji.

Som grogy

Kvalitativní výzkum

Ochota pouštět staré lidi v tramvaji sednout a (ne)slušnost panující na obou stranách jsou vpravdě mytizovanými situacemi. Ale jak už to s mýty bývá, jak to bývá se záležitostmi, o kterých „všichni vědí, jak jsou“, těžko odhadovat skutečný stav věcí. Dětem se již od předškolního věku vtlučují do hlav, že musejí v tramvaji pustit staršího člověka sednout – a to se přeci muselo nějak projevit. Staří lidé již

vědí, že tuto ochotu mohou očekávat a i vyžadovat, což také často vehementně činí. Jak tedy současný stav věcí ohledně slavného pouštění sednout v tramvajích vypadá?

Metodologickým nástrojem bych tentokrát zvolil zúčastněné pozorování. Výzkumník by zkrátka několik dní po sobě jezdil tam a zpět nejrůznějšími tramvajovými linkami po Brně a sledoval by chování obou zainteresovaných stran a jsem přesvědčen, že materiálu by se mu bohatě dostávalo. Jediné nebezpečí snad tkví ve skutečnosti, že by po takovémto několikadenním projíždění tramvajových linek mohl být považován za revizora, což by mohlo pozměnit chování zkoumaných osob či přímo jejich úbytek, tedy hromadné vystupování. S trochou štěstí by ale k něčemu takovému nemuselo dojít, výzkumník by tomu mohl ostatně výrazně napomoci – například tím, že by se pokaždé při nástupu do tramvaje široce usmíval.

Kvantitativní výzkum

Pustíme-li někoho sednout, skrývá se v tom určité nebezpečí. Můžeme být na místě glorifikováni jako slušně vychovaní mladí lidé, ale také na místě prokleti jako neslušní hrubiáni, kteří se snaží spolecestujícího urazit tím, že mu dají najevo, že vypadá, jako když si potřebuje sednout. Kde tedy leží ta věková hranice, která dělí cestující na ty, které se sluší pustit sednout, a ty, u kterých se to vyloženě nehodí.

K zjištění takovéto hranice by mohl přispět výzkum, který by byl prováděn dotazníkovým šetřením, jež by bylo realizováno na náhodném vzorku kolemjdoucích v brněnských ulicích v centru. Otázek by nebylo mnoho a byly by jednoduché. Po samozřejmém zjištění personálií dotazovaného by následovalo kolem půl tuctu otázek typu „už vás někdy někdo pustil sednout v tramvaji?“ či „urazilo by vás, kdyby vás někdo mladší než vy pustil v tramvaji sednout?“ a nebo „od kolika let by mělo být cestujícím nabízeno místo k sezení?“.

Výsledky tohoto výzkumu by v konečném důsledku mohly přispět k zavedení určité směrnice, kterou by vydal Dopravní podnik města Brna, a která by udělala pořádek v v této zmatené situaci, čím by se všem zainteresovaným bezpochyby ulevilo.